

2. Korte recensies en aankondigingen

B. Landheer, Social functions of libraries. New York — The scarecrow Press Inc., 1957. 287 blz.

Het boek bestaat uit een analyse van de lezers uit bibliotheken en een onderzoek naar wat zij lezen. Dit alles op een beschouwelijke manier: cijfers komen er weinig in voor, field-work is niet gedaan. De opzet is breed: de geschiedenis van de bibliotheken, de functies van schrijven en schrijver, van boeken en bibliotheken in de hedendaagse cultuurpatronen, lezen en persoonlijkheidsontwikkeling en — niet te vergeten — de waarschijnlijke toekomstige ontwikkeling van schrijven, lezen en bibliotheken, het komt allemaal ter sprake.

Dr. G. Kuiper Hzn.

M. J. Prinsloo, Blanke vroue-arbeid in die Unie van Suid-Afrika. Assen — Van Gorcum, 1957. 325 blz.

Meer dan de helft van dit boek (tot p. 176) wordt ingenomen door geschiedenis, demografie en de beschrijving van de sociaal-economische structuur, van Zuid-Afrika. Alles wordt hierin van a tot z beschreven op de wijze waarop de obligate demografie en sociaal-economische structuur voorkomen in een E.T.I.-rapport. Te weinig wordt er de probleemstelling bij in het oog gehouden. Niet aangetoond — wel gesuggereerd — wordt b.v. het verband tussen het vroegere grote mannenoverschot en het verloop daarvan enerzijds en de toenemende vrouwenarbeid anderzijds. De gebruikte techniek van onderzoek bestaat trouwens alleen uit het bijeengaren van officiële cijfers en statistieken, die dan geplaatst worden in het raam van een aantal beschouwingen. Bijzonder vreemd is het wanneer de schrijver ons over de jeugdcriminaliteit vertelt en wijst op het ontberen van de moderliefde: „Wanneer hulle reeds die jeugdige ouderdom bereikt, kan hulle nie meer soek na vertroeteling nie en daarom die misdaad” — dat hij aan deze zin een noot verbindt waarin staat „Persoonlike ondersoek” (p. 293. Vergl. ook b.v. p. 259). Wat en hoe hij onderzocht heeft en waar hij het publiceerde vermeldt de geschiedenis niet.

De voorbeelden zijn soms ook op wonderlijke wijze gekozen: waarom b.v. de vermoeide Londense vrouwen ten tonele gevoerd? (p. 201; vergl. ook p. 252). Het lezen wordt bemoeilijkt doordat schrijvers, wier namen worden genoemd niet met de bedoelde studie zijn opgenomen in de literatuurlijst, hoewel zij toch niet en passant worden genoemd (b.v. Waterink) en we voor raadsels worden gesteld wanneer b.v. een persoon wordt genoemd, wiens beschouwingen vermeld worden, „wat ook deur baie ander skrywers in die verband gehandhaaf word, terwyl laasgenoemde....” en dan is onbekend wie „laasgenoemde” is.

In het hoofdstuk „sosiaal-ekonomiese aspekte van vryheid en gebondenheid” komen allerlei zaken ter sprake waarvan men zich vergeefs afvraagt welk verband zij met de titel en met elkaar hebben.

In het algemeen is deze studie van een zekere oppervlakkigheid niet vrij te pleiten, ook niet de overigens interessante hoofdstukken over vrouwenarbeid en het probleem van de sociaal-psychologische aanpassing aan het beroep en — bij beroepsarbeid — aan het gezin, waarbij geboortebeperving, verwaarlozing van het kind, jeugdcriminaliteit en echtscheiding in 45 bladzijden worden behandeld.

T.a.v. gezinssociologie heeft de schrijver Burgess and Locke (1945), t.a.v. child development Bossard (1947) en over kinderverwaarlozing verscheidene kranten en tijdschriften gelezen. Hij heeft geen kennis genomen van het bekende boek van Goode (After divorce) voor zijn paragraaf over de echtscheiding.

Ik vraag mij af of deze aanpak van een vraagstuk, waarover zo weinig bekend is, de sociologie veel verder brengt. Zou een bestudering van een bescheiden onderdeel van het geheel niet veel meer vrucht hebben opgeleverd?

De schamele uitkomst (naar inhoud en omvang) van wat het voornaamste is en de onevenwichtige opbouw van het boek (de omvangrijke beschrijvingen die het sociologische deel voorafgaan) wijzen daar dunkt mij op. Uit wetenschappelijk oogpunt is het ook onbevredigend, dat veel gegevens uit buitenlandse onderzoekingen zijn gehaald en nochtans het geheel niet in een breder sociologisch kader is geplaatst.

Dr. G. Kuiper, Hzn.

Chester Bowles: Afrika's uitdaging aan Amerika, met een voorwoord van Th. K. Finletter. Vertaling van J. H. de Groot. Boekencentrum N.V. 's-Gravenhage 1958, 175 pp.

De schrijver, gewezen ambassadeur van de Verenigde Staten in India, geeft ons in dit geschrift te kennen ten eerste, dat Afrika ontwaakt is, ten tweede, dat Amerika een constructieve politiek ten opzichte van Afrika moet voeren, waarbij het stelling moet nemen tegen kolonialisme en rasdiscriminatie en zich niet enkel door eng-militaire belangen moet laten leiden, ten derde, dat het dit alles spoedig moet doen, aangezien ander de Sovjet-Unie het vóór zal zijn.

Zoals men ziet, geen volstrekt originele gedachten. Toch kan het boek, dat in ieder geval vlot geschreven is en een aantal niet onverstandige opmerkingen bevat, wel een nuttige functie vervullen bij de vorming van de Amerikaanse publieke opinie, als politiek pamflet dus. Waarom het echter in het Nederlands vertaald en in Nederland uitgegeven moest worden, is recensent dezes volkomen een raadsel. Het is daarbij bijna alsof de vertaler er evenzo over denkt, gezien de geringe moeite die hij zich getroost heeft om correct Nederlands te schrijven.

A. J. F. Köbben.

Joh. Göderitz, R. Rainer & H. Hoffmann, Die gegliederte und aufgelockerte Stadt. Verlag Ernst Wasmuth, Tübingen, 1957. 104 blz.

In de reeds zeer omvangrijke stedenbouwkundige literatuur van de laatste decennia is dit rijk geïllustreerde en fraai uitgegeven boek in bepaalde opzichten een welkome aanvulling.

Het stoelt grotendeels op de tuinstadgedachte, die zoals bekend in 1898 door Howard voor het eerst in de bekende vorm werd ontwikkeld. Ook de idee, dat de bouw van „aufgelockerte“ steden geen verspilling van ruimte is, kan niet origineel worden genoemd; reeds in 1909 bewees Raymond Unwin hetzelfde in zijn bekende brochure „Nothing gained by overcrowding“, met betere argumenten overigens.

De bewijsvoering van de noodzaak van geleiding en uitdunning is uitermate zwak en bovendien onscheldbaar verweven met het stedenbouwkundige ideaal. Het oordeel over de grote stad is vernietigend: deze verslijt haar mensenmateriaal.

De stad is, in haar huidige verschijningsvormen, ongezond, zij stimuleert de „Ver-massung“, de veroudering der bevolking. Tegenover de gezonde agrarische bevolking stellen de auteurs de geplaagde stedeling, die een onnodig deel van zijn tijd aan het onderweg zijn van het ene punt naar het andere moet besteden. Enz.

Aan dit boek wordt een volkomen gemis aan contact met het in deze sector toch zeker groeiende sociale onderzoek duidelijk zichtbaar. Op een uiterst smalle en aanvechtbare basis wordt een stedenbouwkundige richting gewezen, die aan de andere kant echter merkwaardigerwijze zeker reëel is te noemen, en die ook aansluit aan moderne tendenties. De technische uiteenzettingen (aangaande de inhoud waarvan recensent zich niet tot oordelen in staat acht) verdienen alle lof en een nauwkeurige toetsing.

Maar de argumentatie dient m.i. te worden herzien, waarbij een expliciet stellen en scheiden van empirische waarneming en normatief oordeel, en een gedifferentieerde analyse van de hierbij betrokken deelgebieden uitermate wenselijk zijn. Een meer richten van de argumentatie op het gehele stedelijke communicatiepatroon zou hierbij reeds van nut kunnen zijn.

De genoemde literatuur tenslotte zou ook wel enige aanvulling verdragen.

H. M. JOLLES.

